

Křtinský zpravodaj

Únor 2023/1

Vážení sousedé,

prožili jsme relativně poklidně konec loňského roku, a vstoupili do roku 2023. Proto bych vám rád na úvod ze srdce popřál, aby ten nový rok, z něhož máme již šestinu za sebou, byl pro vás rokem šťastným a úspěšným. Přeji nám, abychom společně překonali ekonomické potíže, do nichž nás uvrhl komplikovaný rok 2022. Doufám, že snad již skončí válečný konflikt za našimi humny, a věřím, že se bude dařit naší republice i naší obci.

Během posledních měsíců loňského roku se nám podařilo, zejména díky příznivému počasí, s malým předstihem dokončit rekonstrukci klíčové části vodovodu na Kolonce. Pomohla nám také dlouhodobá uzávěra jedovnické silnice, která se protáhla až do počátku prosince a odklonila většinu dopravy z rušné jedovnické silnice směrem na Josefov. Tím, že se podařilo obě akce synchronizovat, byli obyvatelé Křtin ušetřeni nepříjemností, které by pokládání vodovodu za plného provozu znamenalo. Dokončení výstavby vodovodu se tím patrně urychlí.

V rekordní době se podařila výměna povrchu silnice na Brněnské a také parkoviště před úřadem. I když silničáři hned na počátku způsobili na náměstí kalamitu tím, že si přímo na křižovatce zaparkovali techniku, podařilo se rychlým zásahem situaci vyřešit, a během několika dní byla celá akce k všeobecné spokojenosti dokončena.

Obě akce patřily k největším stavebním událostem loňského roku.

Netřeba komentovat tradiční adventní akce, jako bylo rozsvícení Vánočního stromu s malým jarmarkem za vaší hojné účasti a zpěvu koled, řada koncertů a vystoupení mládeže i dospělých umělců, betlémské světlo, atd. Možná by stálo za úvahu, omezit na konci roku ohňostroje. Stále přibývá občanů, kteří nejsou nezřízeným rámusem nadšeni, nemluvě o zvířatech, která si stěžovat nemohou.

Začátkem roku proběhla Tříkrálová sbírka. Během ní se skautským koledníkům podařilo vybrat na dobročinné účely rekordních 40.143,- Kč.

Od ledna je možno platit na úřadě částky přesahující 100 Kč také platební kartou. Máme totiž nový platební terminál.

V lednu jsme volili nového prezidenta, volební účast v naší obci dosáhla 79,36%. Dostali jsme se tak vysoko nad celostátní průměr, což ukazuje, že křtinští občané mají o veřejný život zájem a záleží jim na tom, kam naše republika směřuje. Za to vám patří uznání.

Ačkoli je letošní rok teprve na začátku, máme za sebou už dvě velké společenské události: Spolkový ples a Ostatkovou zábavu. Na obou akcích bylo plno a neviděl jsem nikoho, kdo by se dobře nebavil. Díky všem organizátorům, kteří se na zdárném průběhu akcí podíleli.

V minulém týdnu (v úterý, 14. února) nás – na moje pozvání – navštívila paní Věra Kovářová, 1. místopředsedkyně Poslanecké sněmovny. Prohlédla si úřad, školu, chrám, kostnici a faru. Jde o návštěvu jednoho z nejvyšších ústavních činitelů v naší historii.

Velmi důležitá zpráva: je podána žádost o společné územní a stavební povolení projektu průtahu Křtinami. Součástí projektu jsou také nové chodníky v některých částech obce.

K závěru se blíží také projekt nové čistírny odpadních vod. Během března bude podána žádost o společné územní a stavební povolení i k této akci.

Lesy ČR, které vlastní vodní toky v našem katastru, připravují jejich opravy. Některé z vás již oslovili projektanti, kteří pro ně projekt chystají.

Jednáme o termínu, kdy začnou opravy havarijního stavu kanalizace od Legionáře k Učiteláku, včetně nových přípojek. Další případné investiční akce budou závislé na tom, jak budeme úspěšní při žádostech o dotace.

Před několika dny jsme popřáli k úctyhodnému stoletému jubileu paní Marii Kovářové. Opět jsme vesnicí, která má stoletou obyvatelku.

V červnu počítáme s uspořádáním dvoudenního zájezdu, mělo by to být Liberecko. Pokud bude něco nového, budeme vás určitě informovat. Přejí do jarních měsíců jen pozitivní zprávy a stejně takovou náladu.

Váš starosta

Jubilanti

V následujících měsících oslaví životní jubilea tito naši spoluobčané:

Březen

Anna Giuriatová, Marie Hloušková (Santini),
Růžena Klímová, Gerhard Kollinger, Marie Kotulánová,
Františka Lišková, Stanislav Nippert, Jarmila Szabó,
Irma Třísková, Jiří Učeň, Miroslav Zukal

Duben

Marie Horná (Santini), Jiřík Nezval, Petr Krejčíř,
Miloslav Pokorný, Ingrida Pospíšilová, Alois Švenda

Květen

Milan Čech, Miroslav Drápela, Jaroslava Hamerská,
Zdeněk Kovář, Bohumila Macháčová, Libuše Pastorčáková,
Anna Pernicová, Vlastislav Pospíšil, Libuše Sehnalová,
Anna Straková, Čestmír Šnoblt

Červen

Rudolf Feilhauer, Stanislav Koudar, Silva Nezvalová,
Olga Raiblová, Anna Řezníčková (Santini),
Zdenka Ščudlová, Jindřich Švéda, Jan Zejda.

Přejeme jim do dalších let života pevné zdraví a osobní spokojenost.

Pytlový sběr

Během jara 2023 vyjedou obecní zřízení pro tříděný odpad
ve žlutých pytlich každou čtvrtou středu, v těchto termínech:

1. března, 29. března, 26. dubna, 24. května, 21. června, 19. července.

Děkujeme vám za spolupráci při třídění odpadu.

Křtinské století paní Marie Kovářové

Čtyři roky po utichnutí výstřelů první světové války, v pondělí 5. února 1923, narodila se ve Křtinách na náměstí, v hostinci U Farlíků, mladým manželům Pírkovým dcera Marie, později provdaná Kovářová.

Takto zapózovala před dvěma lety se svou školní břídlícovou tabulkou do knížky o škole.

Ve Křtinách prožila celý svůj dosavadní život, a v neděli 5. února 2023 oslavila ve svém rodném hostinci neuvěřitelných sto let.

I když se museli Pírkovi ve dvacátých letech na krátký čas odstěhovat, Marie byla skoro pořád v dědečkově hospodě ve Křtinách. Později se usadila v novostavbě na Bukovském kopci, kde žije se svou rodinou dodnes.

Stala se tak svědkyní a pamětnicí nejpřevratnějších proměn, jaké se odehrály nejen v dějinách naší obce, ale i celého lidstva. Světové dějiny ponechme stranou. Stačí nám ty křtinské:

Pouhý rok a kousek před narozením paní Marie byla zřízena první autobusová linka ze Křtin do Brna. Do té doby se chodilo nejčastěji pěšky na vlak do Babic, nebo se příležitostně svezlo koňmi s formany, či poštou.

Paní Marie je posledním křtinským obyvatelem, který se narodil ještě v době, kdy se ve Křtinách svítilo toliko petrolejkami. První žárovka se zde totiž rozsvítila přesně devět dní po jejím narození.

Je také posledním křtinským obyvatelem, který žil již v době, kdy dolní škola měla vpředu jen sedm oken: když byly Marii čtyři měsíce, zahájila obec generální přestavbu obecné školy ve školu měšťanskou. Od té doby má škola (dnes Spolkový dům) téměř dvojnásobnou délku.

Ve stejném roce 1923 vznikl také Školní lesní podnik Křtiny, který oslavil sto let téměř současně. O rok později byl postaven Učitelák. A když byly paní Marii tři roky, otevřeli křtinští Sokolové v hostinci Jana Farlíka v Chaloupkách své legendární kino. Když pak bylo kino o 50 let později zrušeno, byla teprve v polovině své životní pouti.

Malá Marie také dobře znala baronku Offermannovou. S vrstevnicí Ulou, německou obyvatelkou barončina záměčku na Bukovském kopci, tropívala baronce v záměčku leccjaká alotria. A zrovna tak v rodném hostinci, kde se baronka každou nedělí cestou na mši zastavila.

Paní Marie prožila ve Křtinách druhou světovou válku, pamatuje celý socialismus, pamatuje stavbu Kolonky, první asfalt na silnicích, celou historii Výzkumného ústavu, zažila sedm křtinských farářů, 22 starostů (a předsedů MNV), a čeká na inauguraci svého dvanáctého presidenta. S nejstarším z našich presidentů, T. G. Masarykem, se v roce 1936 osobně setkala v Lánské oboře.

Milá paní Kovářová,

redakce Zpravodaje se tímto staví, spolu s Úřadem městysu, za celou obec do předlouhé fronty gratulantů. Přejeme Vám mnoho zdraví, vitality a spokojenosti v čase, který Vám byl tak štědře dopřán. Jste pro nás živoucím dokladem, že ve Křtinách se žije skvěle.

Redakce Křtinského zpravodaje

První místopředsedkyně parlamentu ve Křtinách

Dne 14. února navštívila obec Křtiny paní Ing. Věra Kovářová, MiM, první místopředsedkyně parlamentu ČR. Prohlédla si obecní úřad, kostel, zámek, faru a navštívila školu. Své dojmy zveřejnila na facebooku, odkud pocházejí i naše fotografie.

O obci Křtiny, jsem doposud slyšela
jen z vyprávění a samou chválil.
Dnes jsem konečně vše viděla
na vlastní oči a slyšela na vlastní
uši. A jsem tomu moc ráda!
Krásná obec, milí lidé!
Máte štěstí!
Věra Kovářová
1. místopředsedkyně Poslanecké
sněmovny Parlamentu ČR

Exkurze do studia České televize Brno

Dne 9. listopadu 2022 jsme se třídou 9. B navštívili moderní televizní studio v Brně. Měli jsme možnost podívat se do různých prostor - od maskérny až například po zpravodajské studio. Prohlédli jsme si obrazovou i zvukovou režii a dále pak i prostory, kde se natáčí některé známé televizní pořady: Dobré ráno, Sama doma či populární AZ kvíz. Exkurze byla zajímavá i z toho důvodu, že jsme si uvědomili, kolik profesí se při výrobě televizních pořadů uplatní. Třeba to mohla být pro některé z devátáků inspirace k volbě budoucího povolání.

A nyní postřehy samotných žáků 9. B:

„Nejvíce mě zaujalo studio AZ kvízu, kam jsme se mohli podívat během pauzy v natáčení, které zrovna probíhalo. Soupeřili zde vysokoškoláci studující školu se sportovním zaměřením proti slavným osobnostem z oblasti sportu.“

„Prohlídka byla velice zajímavá, paní průvodkyně byla velmi příjemná. Dozvěděl jsem se například, jak vznikají zprávy.“

„Klidně bych tam strávil dalších pár hodin, bavilo mě to.“

„Prohlídka byla velmi zajímavá, neboť jsme se mohli podívat tam, kam bychom se normálně nedostali. Viděli jsme zákulisí, maskérnu a také jsme si mohli něco vyzkoušet.“

Mgr. Johana Benešová,
třídní učitelka

Navštívil nás Mikuláš

V pondělí 5. prosince 2022 nás v dopoledních hodinách navštívil Mikuláš se svou nebeskou i pekelnou skupinou. Děti v mateřské škole od Mikuláše dostaly velikou pochvalu a také sladkou nadílku. I když byla v očích dětí vidět nejistota a obavy, krásně celé skupince zazpívaly.

Poté se pohádková skupina přesunula na první stupeň základní školy. I zde žáci dokázali Mikuláše se svou družinou překvapit a potěšit svými básněmi i zpěvem. A tak se po nucené dvouleté přestávce způsobené virovou epidemií vrátila tradiční mikulášská nadílka a žáci si užili přítomnost pohádkových bytostí a přivítali adventní čas.

Mgr. Olga Teremová

Předvánoční keramické dílničky

Dne 2. listopadu 2022 se opět konaly již tradiční předvánoční dílničky pro děti a jejich rodiče. Znovu byl velký zájem veřejnosti. Celkem si přišlo vyrobit předmět s vánoční tematikou 63 účastníků, z toho bylo 27 dospělých a 36 dětí. Děti si mohly vybrat ze široké nabídky šablon nebo vytvořit něco podle své představy. Vzniklo plno krásných výtvorů, které putovaly na vypálení do keramické pece.

Po celou dobu dílniček panovala příjemná atmosféra, která navozovala blížící se čas vánoční pohody. Účastníci, kteří měli zájem si svůj vypálený výrobek ještě vylepšit glazováním, se opět sešli na druhé části dílniček, která proběhla 16. listopadu 2022 opět ve školní jídelně. Naglazované výrobky byly opět vypáleny v peci na keramiku a poté byly předávány dětem, aby si je odnesly domů. Mnohé udělaly radost těm nejbližším a přispěly k vánoční výzdobě domovů.

Bc. Martina Zedková,
vedoucí vychovatelka ŠD

Den otevřených dveří školy

V pátek 2. prosince 2022 si mohli rodiče, prarodiče a přátelé školy po dvouleté covidové odmlce opět přijít prohlédnout vánočně vyzdobenou školu. Na parketách probíhala otevřená hodina tanečního oboru ZUŠ Adamov. Dále zde vystoupili žáci, kteří úspěšně reprezentovali školu na pěvecké soutěži "Jedovnická kuňka". Následovalo vystoupení žáků 6. tříd, kteří zahráli anglickou pohádku "Country mouse and city mouse". V tělocvičně nejprve probíhala otevřená hodina tanečního kroužku žáků 9. tříd. Následovalo pak kulturní vystoupení žáků 1. stupně základní školy, kde každá třída předvedla, co si na Den otevřených dveří školy nachystala.

Ve třídách druhého stupně si rodiče mohli prohlédnout počítačovou učebnu, moderně vybavenou učebnu přírodních věd, různé práce žáků, pozorovat mikroskopem nebo si nechat vysvětlit fyzikální jev či chemický pokus. Rovněž bylo otevřeno pro veřejnost Školní poradenské pracoviště, kde si rodiče mohli prohlédnout učební pomůcky pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. Každý účastník si také mohl odnést žakovský výrobek s vánoční tematikou.

Pro veřejnost byla od 14:00 otevřena také mateřská škola, zde byla prohlídka spojena s předvánoční dílničkou. Rodiče si mohli prohlédnout třídu Žlutásků i Modrásků a společně s dětmi vyrobit vánoční ozdoby. Děti svým rodičům také předvedly kulturní vánoční vystoupení, které nacvičily se svými učitelkami.

Všichni návštěvníci mohli také ochutnat vánoční čaj a občerstvení, které ve školní jídelně připravily pracovnice školního stravování.

RNDr. Petr Lukáš

Den předškoláka

V pátek 13. ledna 2023 jsme přivítali ve škole budoucí žáky 1. třídy. Některé děti doprovázeli rodiče nebo prarodiče, jiné přišly za doprovodu paní učitelky mateřské školy. Paní učitelky 1. stupně ZŠ Mgr. Ivana Dostálová s asistentkou Dagmar Bajerovou a Mgr. Dagmar Drahovzalová, budoucí učitelka prvňáčků, pro ně připravily pestrý program. Děti se spolu se žáky 1. třídy společně učily, za doprovodu pracovníků školního poradenského pracoviště Mgr. Olgy Teremové a PhDr. Anety Orálkové si prohlédly školu a ve školní tělocvičně absolvovaly zábavné sportovní hry, kde je doprovázeli žáci 8. třídy, kteří v novém školním roce budou jejich pomocníci v projektu "Můj nový kamarád". Pro rodiče, kteří doprovázeli své děti, byla zorganizována beseda s vedením školy a členy školního poradenského pracoviště. Zde se dozvěděli informace o provozu školy, o školní docházce, o předškoláckých skupinkách a mohli se zeptat na vše, co je kolem budoucí školní docházky jejich dětí zajímavé. Věřím, že Den předškoláka splnil očekávání všech zúčastněných a děti se seznámily se školním prostředím, které pro ně při nástupu do první třídy již nebude neznámým.

RNDr. Petr Lukáš

Lyžařský kurz žáků 1. stupně ZŠ

Ve dnech 24. – 27. ledna 2023 se na sjezdovce v Hodoníně u Kunštátu uskutečnil lyžařský kurz pro žáky 1. stupně naší školy. Čtyřicet osm lyžařů bylo rozděleno do pěti družstev, z čehož čtyři byla určena pro různě pokročilé lyžaře a jedno pro pět úplných začátečníků. Pod vedením paní učitelek a asistentek Majerové, Pernicové, Gašpárkové, Zedkové a dvou externích instruktorů se všichni každý den pět hodin věnovali zdokonalování svého lyžařského umění.

Všechny účastníky musíme pochválit za to, jak odpovědně přistoupili k výcviku. Zejména lyžaři – začátečníci si zaslouží náš obdiv, neboť již první den odpoledne vyjeli na vleku až nahoru na kopec a sjeli velkou sjezdovku. Někteří z pokročilých lyžařů zvládli carvingový oblouk a lyžování si opravdu užili. Ještě týden před lyžákem jsme měli obavy, že kurz budeme muset kvůli nedostatku sněhu zrušit, ale nakonec nám počasí přálo, protože přituhlo a dokonce připadla trocha přírodního sněhu. Doufáme, že zdařilou akci se nám podaří zopakovat i v příštím školním roce a že spokojených lyžařů bude na naší škole přibývat. Náš velký dík patří všem, kdo se na lyžařském kurzu jakkoli podíleli.

Mgr. Ivana Majerová

Milí čtenáři,

jaro nezadržitelně klepe na dveře a my pomalu v lese místo sněhu vyhlížíme sněženky. V zimě se výuka ven přenáší o něco hůře, alespoň na první pohled. Skutečnost byla jiná - venku jsme zvládli pohybové hry, češtinu, matematiku i angličtinu, k tomu si děti postavily sněhuláka a klouzaly ze svahu. Jen někdy jsme dovnitř pospíchali o něco dříve, zahřát se a proschnout. Chodili jsme bruslit, na výstavy, pozvali k nám nevidomé.

Advent jsme zahájili adventní slavností pro rodiny našich dětí. Takové "poprvé" - předchozí slavnosti omezila nebo zhatila epidemie. Navíc: letos to byla první slavnost uvnitř, v budově, v teple, s krásnou třídou ozdobenou spirálou z čerstvého chvojí. Jak málo stačí ke štěstí!

V lednu jsme nabídli možnost náhledu do výuky, které využili především předškoláci a jejich rodiče. Přišli návštěvníci z blízka i z větší dálky, celé dopoledne u nás bylo živo. Díky zpětné vazbě věřím, že mnozí u nás nebyli naposledy.

Na jaře chystáme zápis, zařízení jídelny, v létě příměstský tábor, atd. Ještě že můžeme být s dětmi, které si stále ještě umějí užít přítomný okamžik a kouzlo jara.

Zuzana Čížková, ředitelka

Ostatky jsou tady, ostatky!

Toto volání se ozývalo v sobotu 18. února po celém našem městysu.

Možná některé napadlo, co to jsou vlastně ty ostatky a proč se vlastně na jejich závěr pochovává basa. Tak mně na úvod dovolte takovou malou vsuvku, kde bych na některé tyto otázky ráda odpověděla.

Ostatky, masopust, fašank, ale třeba i takové končiny – to jsou názvy, které se vztahují k období veselíc, plesů, zábav. Toto období právě končí Popeleční středou, pohyblivým svátkem, který zahajuje čtyřicetidenní postní období před Velikonocemi. Letos Popeleční středa připadla na 22. února.

Poslední dny před Popeleční středou jsou vyhrazeny průvodu masek a taneční zábavou – ostatkovou merendou. O půlnoci se pak pochová basa, tím se lidé pomyslně loučí s dobou zábav a začínají se připravovat na postní období. Basa je doprovázena průvodem „faráře, ministrantů a plaček“. Ty svým kvílením hořekují nad končícím obdobím veselosti. Farář pak ve své řeči hodnotí celý hospodářský rok. Basa na sebe bere všechny hříchy a rozmišky občanů. Celý obřad má být jakýmsi symbolem začátku a smíření.

A jak tedy probíhaly ty letošní ostatky v našem městysu? Myslím, že se neobyčejně vydařily. Průvodu se zúčastnilo 34 masek, jeden harmonikář a jeden oslík. Počasí nám přálo, někteří obyvatelé nás pohostili koblížky, slaninou i jinými pochutinami. Někdy nabídli i něco dobrého k připitku a přispěli do ostatkové pokladničky finančním obnosem. Masky jim za odměnu zazpívaly, zahrály a pozvaly je na večerní merendu.

Ta se konala v hostinci U Farlíků, k tanci a poslechu zahrál výborný Tom Sawyer band. V tombole pak čekalo přes 160 hodnotných cen. Kdo přišel, určitě nelitoval. O skvělé atmosféře vás jistě přesvědčí i přiložené fotografie.

Celou akci připravily Křtinské spolky za velké podpory hostince U Farlíků. Také děkujeme všem sponzorům, kteří přispěli do ostatkové tomboly.

Marcela Kuchyňková

Pozn. red.: Nemyslete si, že tak zvaní „maškarádi“ – jak jsme říkali průvodu masek v dětství – jsou úplná samozřejmost. I když náš průvod není, a ještě pár staletí nebude zapsán na seznam kulturního dědictví UNESCO, buďme rádi, že patříme k obcím, jež si tuto tradici udržují. Činí to náš svět košatějším, veselejším a pestřejším, a upevňuje to naše sepjetí se svou obcí a s jejím společenstvím. Spousta jiných vesnic – o městech nemluvě – se na maškarády jednoduše nezmůže.

Najděte 66 rozdílů. Já jsem našel jen dva: jednak časový rozdíl 66 let, a druhak fakt, že dnes už by si masky na autobus netroufily. Zato tenkrát bez milosti zastavovaly legendární RTOčka, vezoucí adamovské dělníky domů ze sichty (byl všední den, úterý). A s chutí je zkasírovaly.

Vratné láhve

Údržba medvědího čenichu

Pohřbívání basy

Internet tvrdí, že v antice se takto pohřbíval známý antický požitkář a alkoholik, bůh Bakchus. Od 13. století se z toho stalo „alelujové officium“, kde figurovala dívka oděná toliko slámou, a skončilo to pohřbíváním basy. Ve všech případech šlo o akce natolik bujaré a nevázané, že při nich nejedna panenka o věneček přišla. Kdo ví, nad čím tedy naše plačky vlastně pláčou.

Redakce

Sokolské cvičení rodičů s dětmi

Cvičení probíhá od září 2022 do června 2023 v tělocvičně nebo na venkovním víceúčelovém hřišti u ZŠ, každý čtvrtek od 16.00-17.00.

Účastní se ho 22 dětí se svými rodiči. Učíme se základy gymnastiky, míčových her, věnujeme se celkovému rozvoji obratnosti a fyzické kondice. Dotazy můžete psát na email sokolkrtiny@seznam.cz, nebo na telefonní číslo 737211471.

Radek Brzobohatý.

Sokolské lyžování

V sobotu 14. ledna jsme, i přes zhoršené lyžařské podmínky, vyrazili ve skupině 28 účastníků směr Malá Morávka, lyžařské středisko Kopřivná. Svahy byly pěkně upravené, zasněžené technickým sněhem. Počasí bylo pěkné, zájezd jsme si všichni užili. Prapor běžkařů tentokrát nesla jen paní Popelková z Habrůvky, které patří velká poklona za celodenní putování po okolních kopcích - naboso, v letních sandálech, při teplotě cca 3°C. Svým pozitivním přístupem k životu byla krásným příkladem všem účastníkům zájezdu, že užívat si krás života, těšit se dobrému zdraví a veselé mysli lze i v dospělosti.

Radek Brzobohatý

Jádro výpravy na Malou Morávku zahrnuje všechny věkové i výkonnostní kategorie.

Mozkový trust Sokola rozjímá nad kalendářem akcí.

Spolkový ples 2023

Tanec, hudba, bohatý kulturní program a večer ve společnosti našich blízkých – i takto bychom mohli shrnout ideu Spolkového plesu, jenž se letos udál v sobotu 21. ledna 2023 v prostorách křtinského zámku. Večer byl již tradičně zahájen úvodním slovem moderátora Jakuba Zoblivého a tanečním vystoupením žáků ZUŠ Adamov pod vedením Kristýny Jelínkové, která s dětmi nacvičila tři choreografie. Pásmo tanců otevřel lidový tanec na píseň „Ceče voda“, druhým číslem byla scénická choreografie s rekvizitami „Modlitba za vodu“ na stejnojmennou skladbu souboru Hradišťan, a posledním číslem byl moderní tanec na rytmy písně Michaela Jacksona. Mimo žáky ZUŠ Adamov vystoupila během večera také děvčata z tanečního spolku Spirála. Ta divákům představila lidovou choreografii s názvem Hanička, jež hýřila nejrozmanitějšími lidovými kroky, ale také temperamentem křtinských děvčat. O půlnoci se Spirála oděla do bílé košile a zatančila moderní tanec Kříž, jakožto memento na těžkosti lidského bytí.

*„Tato kašna a vlasy paní sládkové jsou ozdobou našeho města“,
pravil Zdeněk Podskalský ve filmu Postržiny.
Vyměnit kašnu a paní sládkovou za Zámek a Spirálu, podepsal bych to.*

Nebyl by to však správný ples bez hudebního doprovodu, o který se v hlavním sále postaralo česko-slovenské duo Yarka & Pablo. To svým umem roztančilo celý sál a plný byl taktéž taneční parket Loveckého salonku, kde bylo možné vychutnat si rytmy cimbálu s Cimbálovou muzikou Pecka. Samozřejmě nemohla na plese chybět bohatá tombola s hodnotnými cenami a také občerstvení, jež zajistila zámecká restaurace.

Ačkoli je letošní ples za námi, již teď se všichni, kteří se podíleli na realizaci letošního společenského večera, připravují na další ples pro Křtiny. Opět jej můžeme očekávat mezi prvními kulturními akcemi příštího roku a s myšlenkou opětovného setkání na příštím Spolkovém plese, v sobotu 27. ledna 2024. Na viděnou!

Jana Zouharová

Malé – velké objevy na Výpustku

Nedlouho po otevření Zážitkové trasy (únor 2022) upoutala naši pozornost vrstva uhlíků v podlahovém sintru Nízké chodby. Na některých místech se jeví jen jako čára připomínající kresbu (popel), na jiných jsou patrné kusy uhlíků velikosti až 10x13mm. Tato vrstva je zde zřetelná u většiny dochovaných, původních sintrů. V dubnu téhož roku byly RNDr. Petrem Zajíčkem odebrány vzorky pro stanovení datace. Radiouhlíkovou metodou bylo následně zjištěno stáří 6500 let.

Nejedná se o první uhlíky z této jeskyně, které byly podrobeny laboratorní analýze. V roce 2014 byly Doc. Mgr. Petrem Nerudou, Ph.D. stejným způsobem zkoumány uhlíky z opačného konce jeskyně, z chodby Překvapení. Stáří tamních vzorků bylo stanoveno také přibližně na 6500 až 7000 let.

Nálezy z obou chodeb tedy spadají do stejného období – pozdního neolitu.

Této „vrstvy popela“ si všiml už kníže Alois Lichtenštejn na začátku 19. století. Dr. J. Wankel se později zmiňuje o „neobyčejně silné vrstvě uhlí ležící pod travertinovým pokryvem“. O dvě desetiletí později popisuje Dr. Martin Kříž „v travertýnu pruh uhelnatý na 2 cm silný“. Oba pánové (Wankel i Kříž) shodně hovořili o uhlících z tzv. přední části jeskyně, tedy poblíž obou přírodních vchodů. Domnívali se, že jsou pozůstatkem pradávných ohnišť. V jejich těsné blízkosti totiž našli i hliněné střepy, kamenné a kostěné nástroje apod.

Nízká chodba, z které nově datované uhlíky pocházejí, se nachází na opačné straně jeskyně (tedy ve vzdálenosti asi 250 m od přední části jeskyně). Mohly by být uhlíky v Nízké jeskyni také přímým pozůstatkem ohnišť dávných návštěvníků? Na tuto otázku by nám dokázal odpovědět až odborný výzkum.

Otevření Zážitkového okruhu, hlavně Nízké chodby, přineslo náhodné nálezy i několika kostí a zachovalých zubů pleistocenní zvířeny (medvěd, hyena, lev). Prostřednictvím RNDr. Petra Zajíčka jsme navázali spolupráci s paleontologem Mgr. Vlastislavem Káňou z Muzea Blanenska. Určil nám mimo jiné třeba i do února 2022 nepovšimnutý, krásně zbarvený medvědí špičák v koncertním sále, vyčnívající ze stěny jen 3 m nad zpřístupněným chodníčkem. Pro návštěvníky je vítanou atrakcí.

Některé ze zdejších nálezů doplní sbírky Muzea Blanenska, jiné by měly být vystaveny v chystané vitrínce vstupní haly jeskyně Výпустek. Tam si budou moci návštěvníci prohlédnout nejen medvědí a hyení zuby, ale i sestavenou tlapu jeskynního medvěda.

Petra Vojáčková, DiS

Takhle vypadá špičák jeskynního medvěda poté, co si jej dvacet tisíc let nečistil.

Kdo by neměl rád luční kobylinky?

Žhavé slunce pozdního letního odpoledne zvolna klesá za věž kostela. Zlaté paprsky obklíčily kopuli chrámu jako svatozář. Cvrkání samečků kobylek zelených, kterým chtějí přivábit samičku, plní vzduch podvečerní tesknoutou po ztracené lásce. Chechtavý výkřik žluny náladu rozveselí, ale celodenní únavu nepřemohou ani hbité přelety sýkorčích rodičů shánějících před setměním ještě pár posledních soust pro hladové zobáčky mláďat. Koží brada lístek po lístku zavírá květ, večerní vzduch nasákl vůní květů kakostů, chrastavců a kopretin. Vlahý vítr pokyvuje rozkvetlými stébly trav – pročesává louce vlasy před nočním plesem do oslnivého účesu. Denní motýli, čmeláci a pestřenky vyhledávají úkryty, včely se vracejí do úlů. A když se louka konečně ponoří do šera ztemnělé oblohy, její zvukový prostor je stále naplněn vytrvalým cvrkáním lučních koníků.

Slýcháme, že hmyzu strmě ubývá. Početně i druhově. Jak to? Copak nemáme vhodné hmyzí biotopy? Kam se poděly? Co se přihodilo?

Klíčem je lidské hospodaření v krajině. Používání chemie na polích, v lesích i sídlech. Některé způsoby zemědělského hospodaření. A také obhospodařování luk.

Co se může stát? Zaskočený luční koník nestihne včas uskočit před mechanizací používanou k sečení, která jej pohltí spolu s trávou a rozseká či do balíku sbalí i jeho dlouhá tykadla. Podobně naloží s jeho skákavými končetinami také mulčovací stroj, který posekanou trávu i s kobyilkami pohodí po louce. Na fialové chrastavce a růžové kohoutky padne temná deka. Pokud jí nezvládnou prorůst a dostat se na světlo, byliny hynou.

Mulčovací pokrývka z travní biomasy navíc vlivem mikroorganismů tleje a dále dusí luční byliny uvolňovaným dusíkem. Přebytek dusíku na místech po uhynulých zvoncích a kopretinách znamená převzetí vlády kopřivami, šťovíky a pelyňky. Květnatá louka se mění na ruderalizovanou, biologicky méně hodnotnou.

Když ubude hmyzu, bude i méně ptáků. Dominový efekt narušení rovnováhy přírodního ekosystému na sebe nedá dlouho čekat.

A tak svět přichází i o květnaté louky, kopretiny a zvonky, motýly a luční kobylinky, opeřené ptactvo. A možná i o básníky, kterým ubývá příležitostí pro povznášející zážitky na loukách tonoucích v zapadajícím slunci.

Už víme, co škodí lučním kobyilkám a zlatě kvetoucím pryskyřníkům na loukách:

- mechanizace
- mulčování
- časté sečení
- hnojení
- sečení nakrátko, kdy se naruší drn a kořínky rostlin.

Ve Křtinách máme jednu květnatou louku v obecním sadu pod základní školou. Kosení kosami v ranní rose je předpokladem, že kobylky stihnou před ostřím uniknout, že povrch půdy a kořinky bylin zůstanou neporušeny. Posečená tráva se ručně hráběmi sklídí. Celkově stačí 4-5 lidí. Posekat louku přírodě stačí 1x v roce začátkem května. Může se posíct i na podzim. Až se motýlí housenky promění v kukly, aby přečkaly nepříznivou zimu. Vždy je třeba posečenou trávu sklidit. Ideálně i nabídnout koním či kravkám, kozám či králíkům. Takovou péči louce poskytuje sdružení Horní mlýn. Každý rok se lze zapojit, stačí hodinka.

Horní mlýn prosí o respektování způsobu hospodaření na louce v obecním sadu. Vycházíme z doporučení zkušených odborníků na luční společenstva i vlastních pozorování. Jako lidé míváme rádi pořádek, krátké upravené trávníky. Podobné plochy také ve Křtinách máme. Luční kobylky ale takové trávníky nemilují. Příroda má raději větší volnost, až určitou divokost. Neopovrhujeme takovým přístupem. Příroda se umí štedře odměnit v barvách a pestrosti kytek, hmyzu, ptáků. Z prospěchu se budou radovat všichni, včetně člověka.

Kateřina Jelínková

www.hornimlyn.cz

Pozn. red. (PŠ): Nedá mi to, abych si také nepřisadil. Proč se někdo zabývá primitivním způsobem údržby jedné obecní stráně? Kvůli pár housenkám? Zde je můj postřeh:

Náš vztah k lukám a trávníkům se po druhé světové válce dramaticky změnil. Dnes jsou pro nás trávníky jen estetickým doplňkem prostředí, či dokonce zbytečnou přítěží, kterou musíme pracně udržovat sekačkami.

Ale až do konce války si majitelé luk, mezi a struh své bohatství pečlivě střežili. Možnost, že by jim je někdo podupal nebo dokonce zničil elektrickou sekačkou, vymykala se zcela jejich představivosti. Nevěříte? Ve Křtinách se za císaře pána i za první republiky každoročně pořádaly dvě veřejné dražby obecní trávy. Jedna v květnu, druhá v srpnu. Dražila se každá mez, a větší louky po částech. Vydražitel si ji směl pokosit. Zájem byl tak velký, že kdo vydražil jarní sena, byl úředně vyloučen z dražby letních otav, aby se dostalo na všechny. Pro mnohé sousedy šlo totiž o vzácnou příležitost sehnat na zimu píci pro klíčového spoluobyvatele jejich domácnosti: pro kozu. Také obecní strážník Olejníček byl za svou službu občas odměňován naturálně: směl si pokosit kus obecní meze na Habrovsku.

Dnes už kozy, ani seno nepotřebujeme, a odnášejí to motýli a další původní obyvatelé luk. Nás to zatím moc nevzrušuje, ale nemylme se: ve frontě obětí degradace přírody a životního prostředí stojíme i my. Jen na nás zatím ještě nepřišla řada.

Skaut Křtiny v zimním období

Letos skautská činnost probíhala i v chladných měsících na přelomu roku. V listopadu se ve Křtinách udála velká detektivní hra Holmesiáda, kde děti řešily záhady v temných zákoutích nočních Křtin. Před Vánocemi jsme se setkali na skautské Vánoční besídce, na které děti předvedly jejich nacvičené scénky a vyrobené dary.

Betlémské světlo, jakožto neodmyslitelný symbol Vánoc, klidu a míru se i letos dostalo do křtinského chrámu. Den před Štědrým dnem pak plamínek roznášely děti do našich domovů. Naši mladí kluci a holky zajistili také předávání Betlémského světla v okolních vesnicích.

Začátkem ledna probíhala tradiční Tříkrálová sbírka. Kašpar, Melichar a Baltazar v podání našich kluků a holek navštívili místní domovy, obdarovali obyvatele vzácnými dary a křtinští občané pak přispěli na charitu úctyhodnými 40 143 Kč. Všem dárcům patří velké díky.

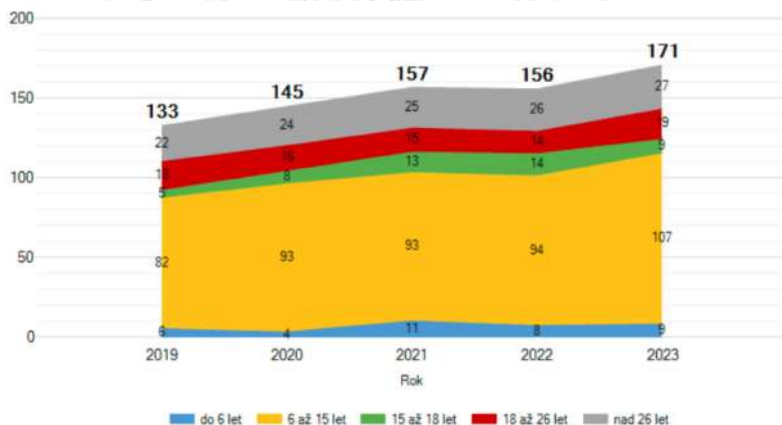
Za zmínku stojí také lednová soutěž ve vázání uzlů, na které jsme našli nového „Mistra uzlování“. V únoru jsme uspořádali dětský maškarní bál a také promítání fotek z letních táborů.

Nakonec něco málo ze statistik. Na podzim proběhly v našem skautském středisku každoroční registrace členů Junáka a následně byla registrace administrativně dokončena a zpracována.

Výsledkem letošního střediskového „sčítání lidu“ je celkem 171 osob, z toho 125 dětí a mládeže. Je nás tedy o 15 více než minulý rok.

Letos byl výrazný nárůst u skautů a skautek, který byl způsobený především tím, že mladší děti odrostly a přidaly se do jejich řad. Máme také o pár vlčat více a s náskokem si tak udržují postavení největšího oddílu. U ostatních oddílů zůstaly počty podobné jako minulý rok.

Zbyněk Drápela mladší a Vítězslav Hložánek

Mistr uzlování

Vánoční besídka 2022

Betlémské světlo

Holmesiáda

Jednadvacet králů

ZAPIŠTE SI

Nevyhazujme zlato do popelnic

Železo, před ním bronz, měď a cín, byly kovy, které svého času výrazně změnily lidskou civilizaci. Dnešní společnost využívá širokou paletu kovů od hliníku, křemíku, platiny, manganu po titan ad. Prvními kovy, které jsme jako lidé drželi v rukou, byly nejspíš stříbro a zlato. Dodnes mají naši úctu pro pevnou hodnotu, kterou představují. Nevyhazují se, dají se přetavit. Což platí i pro ostatní kovy. Tuhle „schopnost“ kovů lidé využívali od pravěku.

Veškeré zdroje na naší planetě se točí v koloběžích. Jednoduchý je známý příklad s vodou: doušek vody v naší sklenici možná kdysi zahnal žízeň dinosaura. Je to nadsázka, která vyjadřuje, že i když se doba mění, máme na planetě stále stejnou vodu.

Jednou je párou mraku v oblacích, jindy deštěm, či vlnou přílivu moře nebo bublá potokem za našimi humny. Není třeba novou vyrábět. Princip koloběhu šetří energii.

Kousek mědi v naší ruce možná pochází z doby ledového muže z Alp Ötziho, který vlastnil měděnou sekyrku. Železo skoby, jež drží obraz na naší zdi, možná pochází z železné rudy nedaleké Rudice, možná kdysi sloužilo jako hlava kladiva dávných kovářů v Býčí skále nebo jako čepel nože zemědělců s lineární keramikou, kteří nám po sobě zanechali stopy v jeskyni Výпустek. Už v pravěku lidé kovy nevyhazovali, ale recyklovali.

Přetavování kovů nám dává možnost téměř nekonečněkrát využít jejich služeb bez toho, abychom je museli náročně získávat těžbou suroviny ze zdrojů, které mohou jednou skončit. Jako se to stalo i v Rudici. Přetavování kovů je skvělou vlastností pro jejich kolování a ekonomickou dostupnost v současné civilizaci i pro budoucí generace.

Dáme-li kovy do směsného odpadu, často končí ve spalovně. Po spalovacím procesu se ze vzniklé škváry železné a neželezné kovy vytrídí. Zvláště separace neželezných kovů je složitá i ekonomicky náročná. Získaný neželezný šrot se převáží stovky kilometrů na přečištění a dodatečně zpracování do Dánska a Švýcarska, a teprve po jeho návratu zpět do Česka může sloužit jako druhotná surovina. Přitom vytrídění před procesem spalování formou domácího tříděného odpadu je elegantní řešení.

Jak třídit drobné kovy?

Ve Křtinách od konce roku 2022 je můžeme dávat do žlutých kontejnerů.
Pytlový sběr stále slouží jen pro plasty.

Nově **do žlutých kontejnerů** na plast

MŮŽEME UKLÁDAT:

- **vypláchnuté plechovky od nápojů, kovové nebo hliníkové**
- **alobal či alobalové tácky, hliníková víčka od jogurtů**

Důvodem očištění či vypláchnutí výše zmíněných obalů je zabránění množení bakterií.

Zatím do žlutých kontejnerů **NEUKLÁDAT:**

- konzervy např. od jídla, od krmení pro zvířata – ty je třeba zatím vozit do sběru kovového odpadu na sběrném dvoře (snad je brzy půjde dávat i do žlutých kontejnerů, jako to mají Brně).

Nikdo z nás jistě nevyhodí zlato nebo stříbro do popelnice. Prázdňá hliníková plechovka od piva také není odpad, ale surovina. Zapojme se do jejich obíhání nezávisle na historické době a místě jejich vzniku. Překonejme prostor a čas prostřednictvím jejich cirkulace v oběhovém hospodářství. Jednou z nich budou vyrobeny přístroje na získávání čisté energie, stroje pro pozemskou i meziplanetární dopravu či počítače s umělou inteligencí ve zdravotnictví.

Kateřina Jelínková

Zubní pohotovost

Březen

4.3.	MUDr. Loskot Pavel, Svitávka, Hybešova 197	516 471 210
5.3.	MUDr. Ševčíková Radomíra, Poliklinika Blansko, Sadová 33	516 488 454
11.3.	MUDr. Mikulášková Miroslava, Letovice, Mánesova 468/2	516 474 488
12.3.	MUDr. Nečasová Lucie, Blansko, ZŠ TGM, Rodkovského 2	607 812 963
18.3.	MUDr. Padalík Karel, Boskovice, Nemocnice Boskovice	516 491 263
19.3.	MUDr. Paděrová Miroslava, Šebetov, 117	516 465 452
25.3.	MUDr. Paulíčková Jarmila, Černá Hora, Zdrav. středisko	725 415 615
26.3.	MUDr. Pernicová Libuše, Boskovice, Růžové nám. 16	774 177 80

Duben

1.4.	MDDr. Potůček Jiří, Blansko, Pražská 1b	516 419 538
2.4.	MDDr. Prachařová Iva, Poliklinika Blansko, Sadová 33	725 906 610
7.4.	MUDr. Roth Pavel, Ostrov, Zdrav. středisko	516 444 326
8.4.	MUDr. Roubalová Veronika, Černá Hora, Zdrav. středisko	723 184 842
9.4.	MUDr. Řehořek Tomáš, Poliklinika Blansko, Sadová 33	516 488 453
10.4.	MUDr. Řehořek/Řehořková, Poliklinika Blansko, Sadová 33	516 488 453
15.4.	MUDr. Semrádová Danuše, Sloup, Zemspol, 221	516 435 203
16.4.	MUDr. Sládek Jiří, Velké Opatovice, Mládežnická 492	516 477 319
22.4.	MDDr. Soldmann Martin, Lomnice, Tišnovská 80	549 450 128
23.4.	MUDr. Soldmannová Svatava, Lomnice, Tišnovská 80	549 450 128
29.4.	MUDr. Ševčík Štěpán, Poliklinika Blansko, Sadová 33	516 488 454
30.4.	MUDr. Staňková Vlasta, Jedovnice, Zdrav. středisko	516 442 726

Květen

1.5.	MDDr. Stíbor Jan, Lomnice, Tišnovská 80	549 450 128
6.5.	MUDr. Stojanov Milan, Blansko, B. Němcové 1222/15	605 184 479
7.5.	MUDr. Ševčíková Radomíra, Poliklinika Blansko, Sadová 33	516 488 454
8.5.	MUDr. Ševčíková Bohdana, Blansko, Svitavská 1A	516 416 386
13.5.	MUDr. Ševčíková Radomíra, Poliklinika Blansko, Sadová 33	516 488 454
14.5.	MUDr. Štrajtová Jana, Černá Hora, Zdrav. středisko	608 220 806
20.5.	MUDr. Šumberová Ludmila, Lysice, Komenského 429	516 472 227
21.5.	MUDr. Švendová Zdenka, Křtiny, Zdrav. středisko	516 439 404
27.5.	MUDr. Tomášková Barbora, Blansko, Pražská 1b	734 177 800
28.5.	MDDr. Trubáčková Pavlína, Poliklinika Blansko, Sadová 33	516 488 452

Červen

3.6.	MDDr. Janáč Jiří, Boskovice, Lidická 10	537 021 289
4.6.	MDDr. Vitouchová Veronika, Blansko, Pražská 1b	778 168 741
10.6.	MDDr. Vrbová (MUDr. Křížová), Knínice u Boskovic, 330	774 844 735
11.6.	MUDr. Žilka Vlastimil, Benešov, 19	516 467 313
17.6.	MUDr. Beranová Alžběta, Blansko, Gellhornova 9	735 056 656
18.6.	MUDr. Bočková Eva, Kunštát, nám. ČSČK 38	516 462 203
24.6.	MUDr. Bočková Jana, Kunštát, nám. ČSČK 38	516 462 203
25.6.	MUDr. Fenyk Vlastimil, Letovice, Tyršova 15	516 474 310

Služba je poskytována o sobotách, nedělích a ve svátky v době od 8:00 do 13:00 hodin.

Mimo výše uvedenou dobu je služba zajištěna v Brně, Úrazová nemocnice, Ponávka 6,
tel. +420 545 538 111 a to v těchto termínech:
Ve všední dny od 18.00 hodin do 24.00 hodin. V soboty, neděle a svátky od 8:00 do 20:00.

Poptavárna pracová

Posledně jsem v článku o křtinských živnostnících slíbil, že se ještě vrátím k odvrácené straně křtinského podnikatelského prostředí, k těm nejchudším. Sliby se mají plnit, pročež plním. Vezmu to však oklikou.

Když jsem psal loni o stodvacátém výročí otevření křtinské Dolní školy (dnešního Spolkového domu), tvrdil jsem, že škola vyrostla na místě zrušené obecní pastoušky, po níž zdědila i číslo popisné 65. V literatuře lze však nalézt také tvrzení, že to byl domek obecního policajta.

Co je tedy pravda? Inu, pravdivé jsou obě informace. Přesto ani zdaleka nevystihují celou pravdu o tomto zajímavém stavení.

Jediná fotografie původní obecní pastoušky, kterou se nám podařilo nalézt, byla uvedena již ve zmíněném článku o stavbě Dolní školy. Zde si ji proto připomeneme jen výřezem:

V domku, postaveném v 70. letech 19. století, žil nejprve obecní pastýř Jan Macháček s rodinou. Jeho následovníka, Jana Brázdila, jsme již ve zpravodaji zmiňovali v souvislosti s pasením krav na Bukovském kopci. Brázdil žil s rodinou v pastoušce číslo 65 kolem roku 1890. Dokonce zde v roce 1889 i ovdověl, a o pouhých dvanáct dní později oženil syna Josefa. Někdy v té době bylo však obecní pastvisko zrušeno, a spolu s pastviskem zmizel také obecní pastýř Brázdil.

V závěru 19. století v domku žil obecní strážník Antonín Bartoň s manželkou, čtyřmi syny a dvěma dcerami. Vedle strážnické služby si přivydělával jako ševcovský pomocník. Jeho manželka Františka si pro změnu přivydělávala prodejem svatých obrázků. Dnes bychom asi řekli, že pro osmičlennou rodinu byl domek příliš malý. Tehdy to bylo přesně naopak: byl pro ně zbytečně velký. A tak současně se strážnickovou rodinou žilo ve třech místnostech domku mnohem více obyvatel, než bychom čekali.

Domek byl v majetku obce, která v něm ubytovávala vedle obecních zaměstnanců také přestárlé chudobné sousedy, kteří neměli kde strávit zbytek života.

Dům tedy sloužil i jako obecní chudobinec. Za poslední dvě dekády devatenáctého století tam dožilo svůj život devět místních seniorů. Ani to však ještě není všechno. Abychom pochopili nejzajímavější funkci budovy, musíme to vzít ze široka.

Sociální systém rakouského mocnářství řešil během 19. století stále rozsáhlejší problémy s migrující chudinou. Starý zemědělský řád, který přirozeně držel většinu chudých v jejich obcích, se pod tlakem průmyslové revoluce shroutil, a zoufalí obyvatelé vesnic se vydávali do světa, v naději, že někde seženou nějakou práci, aby uživilí rodinu, která zatím doma hladověla. Přibývalo žebroty.

Policejní režim se to dlouho pokoušel řešit násilím, využívaje systému domovského práva: každý obyvatel měl přiděleno domovské právo v některé obci, obvykle tam, kde se narodil. Byl-li pak přistižen – zejména při žebrání – mimo svou domovskou obec, aniž by řádně zdůvodnil, proč nežebrá doma, putoval rovnou do vězení pro potulku. Marné shánění obživy se trestalo jakožto nedovolená potulka.

Na počátku osmdesátých let 19. století si politici konečně začali uvědomovat, že tento systém potřebám kapitalismu nevyhovuje. Pokrokovější poslanci zemských parlamentů začali prosazovat jiný přístup k nezaměstnaným. V Moravském zemském parlamentu se nakonec podařilo přijmout zemský zákon č. 45/1888, který se stal předchůdcem skutečného sociálního systému. Po celé Moravě bylo na jeho základě zřízeno stojeedenáct tzv. „*Naturálních stravovacích stanic*“, což byly ubytovny pro migrující nezaměstnané, aby měli během svého putování alespoň kde přenocovat, a případně se i trochu najíst. Zdůvodnění tohoto kroku bylo přímočaré: „*aby se zamezilo žebrání po domech a silnicích, jakož i aby se obmezilo tuláctví*“.

A jedna z těchto stravovacích stanic byla po roce 1890 zřízena v bývalé pastoušce č. p. 65 ve Křtinách. Přespolní nezaměstnaní zde našli krátkodobé ubytování (maximálně 18 hodin), které však nebylo určeno ani pro místní nezaměstnané, ani pro obyvatele okolních obcí. Ti si museli pomoci sami, případně žádat po své domovské obci finanční podporu. Křtinská obec vypomáhala svým chudým, které chudoba dohnala až k ponižující žádosti, několika korunami měsíčně.

Probíhaly i pokusy rozvinout systém naturálních stanic dál, do podoby jakýchsi pracovních úřadů, které měly aktivně zprostředkovávat a nabízet nezaměstnaným práci v okolí. Říkalo se tomu „*Poptavárna pracová*“. Tahle vymoženost ovšem do křtinské stanice nikdy nedorazila. Potřeba nové školy byla rychlejší.

Ještě na Silvestra roku 1900 ve stanici nocovalo, spolu s rodinou obecního strážníka Bartoně, třináct nezaměstnaných z celé Moravy. O necelé čtyři měsíce později, dne 25. dubna 1901, byla budova nahrazena základním kamenem nové školy. Předcházelo tomu následující usnesení obecního zastupitelstva, z 9. dubna:

„Stran obecního domku usnešeno, aby se prodal v celku ve veřejné dražbě a odhadnut za cenu 200 Korun; pod cenu se domek neprodá, nýbrž obec sama rozebere a materiál ve veřejné dražbě prodá.

Dále usnešeno aby se pro obecního strážníka pronajal byt u pí Vincencie Vaňkové na dobu než se bude moci přestěhovat do staré školy.“

Naturální stravovací stanice tím na čas zanikla, ale v roce 1904 byla obnovena ve Staré škole v Hoře, a fungovala tam ještě osm let. Stará škola také převzala úlohu ubytovny pro obecní zaměstnance a pro místní potřebné, navzdory faktu, že se obec pět let pokoušela Starou školu prodat, a umořit tím část dluhu, který jí vznikl při stavbě nové školy. Zemský úřad jí to však nepovolil.

Primární účel domovského práva byl bohulibý: vlastník práva nesměl být ze své obce vykázán, a domovská obec byla povinna postarat se o své nemohoucí a nuzné občany. V praxi to znamenalo, že jim zajistila střechu nad hlavou a pár halěrů na obživu. Nic moc, ale přesto byl o domovské právo velký zájem. Když se někdo přistěhoval, musel se buď přidat nebo prokázat, že v nové obci bydlí alespoň deset let, aby právo získal. Touto procedurou si ve Křtinách prošel třeba i hajný Ambroz z knížecí hájovny na Lukách (u Arboreta), který musel v roce 1909 předložit doklad, že v hájovně slouží už od roku 1897. Teprve pak se stal Křtiňákem.

Petr Švenda, kronikář

Použité zdroje:

Jan Janák: Snahy o zavedení veřejnoprávního zprostředkování práce na Moravě a ve Slezsku před rokem 1918, Sborník prací FF MUNI, Brno 1997.

Jakub Rákosník: Proměny sociálního práva v Československu v letech 1945-1956, Disertační práce PF UK, Praha 2012.

Obecní matriky a Sčítací operáty k sčítání lidu v letech 1857-1900, MZA Brno.

Protokoly křtinského obecního úřadu 1901-1912, SOA Blansko.

Katastrální mapa 1894-1908, ÚAZK.

Poloha původního obecního domku č. p. 65 na podkladě dnešního Spolkového domu, který jej v roce 1901 nahradil (letecký snímek mapy.cz).

Nové prohlídkové okruhy jeskyně Výпустek

Jeskyně Výпустek má velmi bohatou a též velmi dlouhou, pohnutou historii. Když ji v roce 2006 přebírala Správa jeskyní ČR do své péče, byla ve stavu velmi neutěšeném a poznamenaná zejména působením tří armád a jejich zásahy do přírodního stavu. Byla tedy snaha tyto zásahy pokud možno eliminovat a návštěvníkům jeskyni ukázat v co nejvíce přírodním stavu.

Byly odstraňovány zadržky přírodních chodeb, prováděné za druhé světové války či zakládky přemístěného materiálu z různých prostor. Postupně se zpřístupnily další prostory a byly zařazeny do prohlídkové trasy. Co se ale odstranit nedalo, je mohutný, 196 metrů dlouhý objekt bývalého velitelského pracoviště, vestavěný do jedné z hlavních přírodních chodeb Výпустku. Tento objekt je v chodbě umístěn volně, na původní podlaze německé továrny a stěn chodby se v podstatě nedotýká. Lze tedy kolem něj zcela volně procházet, což návštěvníci procházející jeho útroby netuší a ani nemají možnost toto spatřit.

Od počátku zpřístupnění Výпустku zde ovšem byla myšlenka ukázat návštěvníkům to, co je na běžné prohlídce ukryto za zdí a přesvědčit je, že se opravdu nacházejí celou dobu v jeskyni. Bohužel naráželo to na několik problémů. Tím prvním byly potřebné finanční prostředky. Vedle objektu se v chodbě stále nacházelo množství materiálu ještě od německé továrny i z dob výstavby objektu. Z jedné strany se materiál podařilo vyklidit již před několika lety a z druhé v roce 2020, kdy se již začala konečně rýsovat možnost zpřístupnění těchto prostor.

Trvalo téměř dva roky, než se to povedlo. Bylo nutné zajistit trasu dle báňsko-bezpečnostních předpisů. Bezpečnostní zábradlí u propástek, ocelové schodiště jako přemostění tělesa bývalého vojenského krytu apod. Nebylo nutné instalovat osvětlení, protože trasa je koncipována jako zážitková a návštěvníci ji prochází s přilbou a čelovou svítilnou. Získali jsme povolení od AOPK ČR – správy CHKO Moravský kras ke zpřístupnění tzv. „Nízké chodby“ s bohatou krápníkovou výzdobou. Po téměř 15 letech snahy byla prohlídka "Za tajemstvím jeskyně" návštěvníkům otevřena v sobotu 12. 2. 2022 a snad jí ta soustava dvojek přinese mnoho spokojených návštěvníků.

První rok ji navštívilo ve skupinkách maximálně desíti osob celkem 996 zájemců, množství novinářů a televizních štábů. Asi všechny jeskyně a jejich průvodci zažili výpravy s dětmi, co se nudí, výklad je nezajímá a ruší i ostatní návštěvníky. Na Výпустku tím více, že prohlídka je na výkladu postavená, je u nás mnohem více textu než jinde a není zde tolik těch "krás". Historii prostě musíme odvyprávět.

A tak před několika lety náš dlouholetý průvodce a scénarista, vystudovaný divadelní režisér MgA. Jirka Liška přišel s myšlenkou speciálních prohlídek určených menším dětem „Medvěd Bruno a stroj času“. Finanční prostředky se podařilo zajistit, byly vyrobeny a namalovány komiksově panely zachycující jednoduchou formou celou historii jeskyně. Na prohlídce se děti "strojem času" přenesou do historie, stroj se porouchá a oni s medvědem Brunem plní úkoly, dostávají součástky rozbitého stroje času, dovídají se, co se v jeskyni událo, projdou celou historií Výpustku a nakonec se vrátí do současnosti. Vzhledem k interaktivní formě nebylo možné prohlídky organizovat v rámci otevírací doby. Prohlídky jsme si jeden den vyzkoušeli v rámci Dne dětí a spustili je v běžném režimu v červenci a srpnu, vždy ve středu a v sobotu. Skupinky mají maximálně 10 dětí a původně jsme plánovali dvě prohlídky za den. Z důvodu velkého zájmu však většinu dní chodily prohlídky tři, prohlídky jsme prodloužili i na soboty v září a celkem za sezonu tuďy prošlo 378 dětí s rodiči. Okruhy *Za tajemstvím jeskyně* i děské prohlídky s medvědem Brunem samozřejmě kladly i podstatně zvýšené nároky na naše průvodce.

Těmito okruhy jsme navýšili nabídku aktivit v jeskyních Moravského krasu a Výpustku. Věříme, že si své návštěvníky najdou, stanou se oblíbenými a pomalu zmizí to nepravdivé návštěvnické povědomí o jeskyni Výpustek, které zní „*Na Výpustek nechod'te, tam NIC není*“.

Jaroslav Ondráček

Nízka chodba ve Výpustku

100 let ŠLP Křtiny

Školní lesní podnik Masarykův les Křtiny Mendelovy univerzity v Brně slaví 100 let od svého vzniku. Bylo to přesně 17. února 1923, kdy Ministerstvo zemědělství ČSR a Státní pozemkový úřad svěřily odkoupený liechtensteinský lesní velkostatek Adamov do správy tehdejší Vysoké školy zemědělské v Brně (VŠZ v Brně) pro účely školní a pokusné. Úřední pojmenování znělo **Školní lesní statek Adamov**. V průběhu let se název organizace změnil ještě několikrát. Od roku 1932 nesl se souhlasem prezidenta T. G. Masaryka název **Školní lesní statek Masarykův les VŠZ v Brně**. Z politických důvodů bylo spojení „Masarykův les“ v letech 1948–1989 zakázáno. Do názvu se odkaz na 1. čs. prezidenta vrací v roce 1990: **Školní lesní podnik Masarykův les Křtiny (ŠLP Křtiny)**. Současná obhospodařovaná výměra lesních a jiných pozemků (10 387 ha) se ucelila až po 2. světové válce, kdy k původnímu liechtensteinskému statku (přibližně 7 049 ha) přibýly nepředaný revír Vranov a menší konfiskáty dalších šlechtických rodů.

100 let nepřerušené péče o lesy s pevně stanovenými cíli – být výkladní skříň českého lesnictví, „*klinikou*“ pro studenty a výzkumníky a zároveň rekreačním prostředím pro širokou veřejnost – je v ČR unikátní. Díky tomu je vysoce nadstandardní i druhová pestrost zdejších lesů. Ta ale nevznikla samovolně, nýbrž vytrvalou péčí lesních hospodářů. Správou lesů byl totiž po jejich převzetí pověřen profesorský sbor VŠZ v Brně, který nejenže navázal na výbornou práci dřívějších liechtensteinských lesníků, ale od počátku nastavil také vysokou laťku odborné péče. A právě díky osvícenosti našich předků, kteří nepodlehli všeobecné smrkové mánii na počátku 20. století, a uplatňovali metody přírodě bližšího hospodaření se smíšenými porosty a přirozenou obnovou, se také v okolí Křtin dnes rozprostírají vesměs zelené zdravé lesy, a nikoliv holé pláně jako na jiných místech Dražanské vrchoviny či na Vysočině. V této koncepci hospodaření, dnes nazývané „*Pestré lesy pro klimatickou změnu*“, pokračujeme i nadále, s cílem lesní porosty ještě více rozrůznit nejen druhově, ale i věkově a prostorově, a posílit tak jejich odolnost například vůči novodobému fenoménu sucha. Přáním všech zaměstnanců Školního lesního podniku Masarykův les Křtiny je udržet kontinuitu hospodaření a předat lesní majetek našim následovníkům ve stejném, nebo dokonce ještě lepším stavu.

V rámci oslav pořádá ŠLP Křtiny v roce 2023 řadu akcí pro zaměstnance, odborníky i širokou veřejnost. Přehled nadcházejících i proběhlých akcí najdete na webu ŠLP: <https://www.slpkrtiny.cz/100-let-slp/>. Na webu lze najít i další užitečné informace pro veřejnost – např. infomapu (s vyznačenými uzavírkami, Lesnickým Slavinem apod.) či nabídku programů pro veřejnost (lesní pedagogika, besedy v lese, patronáty atd.). V případě dotazů kontaktujte autora textu.

Ing. Lumír Dobrovolný, Ph.D.
vedoucí oddělení rozvoje a pedagogiky
ŠLP Masarykův les Křtiny, MZLU Brno

Krása a rozlehlost lesů ŠLP Křtiny

Pozn. red.: Školnímu lesnímu podniku je třeba přát, aby dobré jméno, které si získal u odborné i laické veřejnosti, dál úspěšně udržoval a rozvíjel, stejně jako zeleň, již kolem nás pěstuje, a kterou nám většina jiných vesnic může jen závidět. ŠLP je posledním z bezmála tisícileté řady majitelů zdejšího kraje, počínaje zábrdovickými premonstráty, přes knížete Dietrichsteina, knížete Mensdorfa-Pouilly, hraběte Bubna-Lititz a barona Teubera, až po knížete Liechtensteina. Je také prvním v této úctyhodné řadě, kdo není naším pánem, ale dobrým sousedem, který navíc šíří jméno naší obce po celém světě. Přejeme nejen Školnímu podniku, ale i sobě, aby nám toto partnerství a spolupráce vydržely do dalších staletí.

1

2

1. Křtinský smrk v Josefovském údolí 1940

2. Pestrý odolný les ŠLP Křtiny

3. Praktická výuka studentů (budoucích lesníků) je jedním z hlavních poslání

4. Pohled na křtinský zámek a kostel (r.1940)

- takové zimy v přírodě dnes chybějí.

3

4

Byl to ten slavný den

kdy k nám byl zaveden elektrický proud, zpívá se ve známé písni. U nás ve Křtinách tento slavný den nastal **právě před sto lety**.

Kdyby dnes někdo tvrdil, že si dovede představit život bez elektřiny, sotva by mu kdo uvěřil. Ale život s elektřinou nám ve Křtinách začal teprve před sto lety, v roce 1923. Obecní dokumentace umožňuje celkem nepřesně říci, že se tak stalo v době mezi 8. únorem a 8. dubnem roku 1923.

Pro nás je to vítaná příležitost upřesnit, jak proces elektrifikace Křtin probíhal. Trval samozřejmě mnohem déle, než jen ty dva měsíce.

Není bez zajímavosti, že již v roce 1882 bylo v Brně elektrifikováno nově zbudované Městské divadlo Na hradbách (dnešní Mahenovo divadlo), a to jako první divadlo na světě. Projekt vypracoval sám americký vynálezce Thomas Alva Edison, označovaný za otce žárovky. Součástí jeho projektu byla také městská parní elektrárna na Dolním Cejlu, která zásobovala stejnosměrným proudem i několik okolních ulic. Měli jsme tedy elektrárnu téměř za humny, ale ve Křtinách se přesto ještě skoro půl století svítilo petrolejkami. V Brně přitom vznikaly další elektrárny.

V roce 1887 založil v Brně významný český průmyslník a konstruktér Robert Bartelmus elektrotechnickou továrnu *Bartelmus & Co.*, která vyvinula nový typ elektrické lampy, zvaný *Doubravo-Donátova obloukovka*. Součástí továrny byla další z brněnských elektráren, a to v Zábřdovicích. Na elektrifikaci Křtin Bartelmus sice sílu neměl, ale jeho jméno ještě zazní.

Aby to nevypadalo, že naši křtinští předkové zaspali dobu, je třeba připomenout, že první veřejné osvětlení, pokud písemné prameny nelhou, rozsvítilo se ve Křtinách již v sobotu, 4. srpna 1888, u příležitosti oslavy císařského jubilea. Byly to nejspíš petrolejové lampy, nebo lampiony s voskovými svícemi. Nadučitel Kalina to ve své zprávě upřesnil jen slovem *Nachtlampen*. Po skončení oslav se Křtiny opět pohroužily do tmy.

Touha našich předků po elektrifikaci nespočívala v potřebě používat různé cirkulárky, ledničky, vysavače, přímotopy nebo dokonce nabíjet počítače, chytré telefony a auta, jak to vnímáme dnes. Elektrifikace znamenala v jejich představách především veřejné pouliční osvětlení.

Potřebu veřejného osvětlení zajímavě dokresluje také zpráva, kterou přednesl – dávno před elektrifikací Křtin – obecní zastupitel Ferdinand Uher na zasedání obecního výboru v úterý dne 8. srpna 1911:

Důstojný pán rada Bernard Pátek ohledně umístění lampy a dodání plynu položil podmínku, že lampu na budově fární přimontovat dovolí, a plyn dodávat bude, avšak při rozejíti se okrášlovacího spolku zustane lampa na farní budově, a neodmontuje se, nýbrž zustane majetkem obce. V případě však, kdyby pán farář odmítnul dodávat plyn, tedy by se v tomto pádě lampa odmontovala.

Pan rada asi neodmítl. Ponechme na laskavém čtenáři představu, jak mohla vypadat lampa, do níž pan farář přidával plyn.

Existuje však zajímavá fotografie, arcit' až z roku 1947, kde sice lampa zachycena není, zato však její stín na dveřích fary. Těžko říci, byla-li to ještě původní lucerna okrašlovacího spolku, ale v té době již určitě nesvítila plynem, nýbrž žárovkou. Ozdobné lampy jsou ostatně kolem dveří fary i dnes.

Teprve v letech 1911-1913 vznikla v Oslavanech nová „*přespolní velkoelektrárna*“, kterou postavila berlínská firma *AEG Union*, jež rychle získala dominantní postavení v regionu. A hned na počátku výstavby elektrárny, konkrétně 29. dubna 1911, obdrželo křtinské zastupitelstvo přípis brněnského Ústředního výboru Národní jednoty pro jihozápadní Moravu, týkající se elektrárny „*Říšsko-německé elektrické společnosti A.E.G. Union*“ v Oslavanech.

Byl nejvyšší čas začít se na elektrifikaci připravovat. Dne 23. března 1913 proběhla v Proseči schůze zastupitelstev „*ohledně zásobování pohorských obcí elektrickým proudem*“ (všimněte si: byli jsme pohorskou obcí). V únoru 1914 oslovil naše zastupitele „*ohledně elektrizace země Moravské*“ také Moravský zemský výbor. Jenže o pár měsíců později vypukla první světová válka, a slibný projekt se na čtyři válečné roky zastavil.

Po válce ještě chvíli trvalo, než se vyřešily vážné problémy se zásobováním potravinami, takže na elektřinu zpočátku nikdo nemyslel, a dál se vesele svítilo petrolejkami, ale už 1. března 1919 přišla do obce zpráva, že projekt elektrifikace znovu ožil:

Elektrárna „Říšsko-německé elektrické společnosti A.E.G. Union“ se proměnila v „*Západomoravské elektrárny, a. s.*“, a znovu se začalo jednat. Naši zastupitelé to nejprve vzali bez dalšího na vědomí, protože zrovna řešili několik jiných problémů, ale na podzim téhož roku se usnesli, že vyšlou dne 23. listopadu 1919 delegáta do Jedovnic na jednání o *elektrizaci* celé naší oblasti.

Následný řetězec jednání vyústil koncem června 1922 v rozhodnutí, že se obec stane členem akciové společnosti *Západomoravské elektrárny*, a za 7500 Kč zakoupila 25 akcií. Jednání nabrala rychlý spád.

Prvotní osvětlení centra obce několika lampami dodala firma Kolben, avšak dosti draho. Na scéně se objevil další dodavatel lamp, výše zmíněný Bartelmus (mimořádně, tchán veleslavného architekta Dušana Jurkoviče), a nabídl obci osvětlení do školy, a k tomu šest světél pouličních, to vše prý zdarma. Později však stejně obec řádně zkasíroval.

A pak přišel ten slavný den. Protokol z 8. února 1923 naznačuje, že elektrina ještě není, ale 8. dubna je už ze zápisu zřejmé, že se ve Křtinách svítí. Nebudu vás napínat. Přesné datum slavného dne samozřejmě známe, a to díky zprávě ředitele měšťanské školy Josefa Glogara, který nám v ní vzkázal: „**14. února 1923** zaveden byl z elektrárny oslavanské do Křtin elektrický proud. Žáci měšť. školy byli poučeni o účincích el. proudu.“

Obecní tajemník, učitel Alois Kučera, zapsal do knihy obecních protokolů dne 3. března 1923: „*Celonoční svícení jednoho světla vyžadovati bude ročně náklad v obnosu 105 Kč*“.

Zastupitelům mezitím došlo, že veřejné osvětlení je sice pěkné, ale ještě pěknější je osvětlení domácností. A tak dříve, než se ve Křtinách rozsvítila první pouliční lampa, usnesli se, že přivedou na náklady obce elektrinu ke každému domu v obci. Finanční komise sice z počátku protestovala, neboť: „*jelikož ve Křtinách máme mnoho malodomařů a maloživnostníků kteří sobě elektrické světlo zaříditi nemohou nyní ani v pozdější době, nemůžeme jich odsoudit k tomu, aby za majetnější spláceli účty ve formě obecních příražek*“, ale učitelka Chloupková komisi nakonec přesvědčila. Elektrárna si řekla o 7245,14 Kč z obecní kasy. Tenkrát to byla závratná částka, ale našim předkům stála za to. A měli pravdu: ukažte mi dnes *maloživnostníka*, který nemá doma elektrické světlo.

Nadšení obyvatel muselo být obrovské, protože navzdory velmi špatnému stavu obecní kasy byly přijímány další a další nápady na přikoupení dalších pouličních lamp, a další rozšiřování sítě až k okrajům vesnice. Elektrina zvítězila.

Naši předkové ještě netušili, že elektrina je návykovější, než drogy. Ani v nejdivočejších snech nemohli dohlédnout, že dnes, o sto let později, budeme na elektrině zcela závislí. Kdyby nám ji dnes vypnuli, náš svět by se rázem shroutil. Navzdory tomu dokážeme elektrinou trestuhodně plýtvat.

Oslavanská uhelná elektrárna byla v souvislosti s útlumem těžby uhlí v roce 1993 zastavena. Její elektrinou jsme tak svítili rovných 70 let.

Petr Švenda, kronikář

O mincovním pokladu Na Horkách

Červen 1645: Až na návrší za nimi se táhl dlouhý neuspořádaný dav uprchlíků s pytli, ranci a trakaři.

„Přidej, Martine! Aničko, chytني jej za ruku a pomáhej mu, kdyby už nemohl. Hlavně nezpomalujte“, poháněla matka odrostlejší děvče a malého chlapečka, který propukl v pláč a z nosu mu vytryskla nudle, když jej sestra nevybíravě zatáhla směrem kupředu. Žena sama zápasila s kozou, uvázanou na provazu, jediným zbytkem po jejich hospodářství, který stihli v rychlosti sebrat a společně s větší skupinou vyrazit k Novému hradu. Ještě ten váček, pomyslela si a mimoděk rukou sjela k sukni v jejíž vnitřní kapse byla jejich poslední naděje uložená v několikrát složeném kusu plátna. Ano, ať se stane cokoli, Panna Marie určitě vyslyší její modlitby, vyhnou se jim další nájezdy marodérů, švédských oddílů nebo loupeživých band, kterých s nekončící válkou stále přibývalo, a za mince z váčku budou moci začit znovu. Koupí kravku, a snad zbude dost i na přežití zimy. Aby ale bylo co koupit. Pokud vůbec někdo zasel, nebylo jisté, že sklídí - tolik lidí zmizelo, uteklo nebo se nestihlo včas ukryt při nájezdu. I její muž..., sevřelo se jí hrdlo. Její drahý Václav, kterého našli uhlíři v lese zle posekaného, ani boty mu lapkové nenechali.

Těch několik zim zvládli bez něj jen s pomocí Matky Boží, ale bude je chránit i nadále? Ve Křtinách už každopádně není bezpečno, a bylo správné se vydat pod ochranu pevných zdí nedobytného Nového hradu. Může být vůbec ještě hůře, než už je? Ani násilím už si oddíly, shánějící píci a menáž pro vojska, táhnoucí krajem, nemají co brát. Do vypálených chalup se nemá kdo vrátit, a navíc si v davu uprchlíci šuškaří, že v údolích pod vrchovinou viděli za soumraku lidé na nebi démonický divoký hon, předzvěst černé smrti. K tomu ta zima - ještě na Sv. Vojtěcha byly v úvozech kopy sněhu, a do zmrzlé země se zasít nedá. Teď se ale hlavně dostat do bezpečí hradu, kam rychtář nedávno odvezl i všechny cennosti a listiny z fary.

Z cesty za nimi se náhle do lomozu a naříkání dětí ozval zoufalý výkřik, a okamžitě se k němu začali přidávat další. „Jedou!“ „Jedou! Spaste duše!“ Ale to už lidé začali panikařit, někteří dokonce odhodili své věci na cestu, a prchali do lesa na všechny strany. Matka vrazila dívce do ruky provaz: „Vezmi bratra i Cilku, a utíkejte mlázím! Ať uslyšíte cokoli, nezastavujte a utíkejte, poběžím hned za vámi!“, postrčila dceru, bílou jak vápno, za vyvrácený buk u cesty. Vytáhla ze sukne váček, a horečně se rozhlédla kolem sebe. Když nás najdou, třeba nás jen okradou a nechají jít, ale váček najít nesmějí, to by byl úplný konec, honilo se jí hlavou. Pak se jí zrak zastavil na padlém stromu. Přiskočila k vývratu a ruku s váčkem zabořila hluboko mezi odhalené kořeny. Za blížícího se dusotu kopyt a ržání koní se vrhla mezi stromy, ve směru, kde se ještě vlnily větve za utíkajícími dětmi...

V roce 2014, poblíž zelené turistické trasy v trati „Na Horkách“ na rozhraní křtinského a habrovského katastru, našel hledač pokladů pomocí detektoru kovů depot stříbrných mincí. K informaci jsem se dostal náhodou a požádal jsem nálezce o odevzdání nálezů do muzea v Blansku nebo v Brně. Nálezce už bohužel není mezi námi, a další osud „pokladu z Horek“ tedy není znám. Ani v jednom z muzejí se ale poklad nenachází.

Dvě fotografie vybraných nálezů, které jsem od nálezce obdržel, zobrazují 12 mincí krejcarového a grošového typu, ražených v rozpětí let 1596 až 1624 v různých částech Svaté říše římské: v krmovském knížectví, opolském knížectví,

v hrabství Solms-Lich a Šlesvicko-holštýnsku, Falckým kurfiřtstvím nebo brixenskou diecézí. Detaily o nálezů je možné vyčíst v nálezové zprávě na odkazu <https://digiarchiv.aiscr.cz/id/M-TX-202300048>.

Období Třicetileté války bylo časem rozvratu a úpadku, kdy celou Evropou táhly armády často složené ze zahraničních žoldněrů. Odhaduje se, že České země tehdy ztratily až polovinu obyvatel, v důsledku válečných akcí, rabování, hladomoru a nemocí, které následovaly. Situaci ještě ztížila klimatická anomálie, dnes známá jako „Malá doba ledová“, která vrcholila právě v 17. století. Prořídilé obyvatelstvo tedy kromě války sužovala neúroda, která bludný kruh pohrom ještě zhoršila. Křtiny samotné byly během války několikrát vyrabovány armádami různých válčících stran a k tomu byly ještě postiženy morem.

Jaké okolnosti vedly k uložení pokladu nevíme a příběh popsany výše je imaginací, jak k tomu mohlo dojít. Vzhledem k pestrému původu nalezených mincí mohl být náš imaginární Václav například žoldněrem, který se usadil a založil rodinu, ale mince si mohl uložit také cestující tovaryš nebo kupec a není vyloučeno ani to, že je někdo jednoduše ztratil. Je ovšem téměř jisté, že nález souvisí s regionální stezkou, která lokalitou v minulosti procházela. Šlo totiž o jednu z tras, kterou bylo možné od Brna překonat Dražanskou vrchovinu směrem do Boskovické brázd.

Ukryvání cenností v době nebezpečí, jakého byla Třicetiletá válka neustálým zdrojem, je v historii poměrně častým jevem. Ze stejné doby, jako náš poklad, pochází i velký „Boskovický poklad“ nalezený roku 2010, ve kterém bylo uloženo

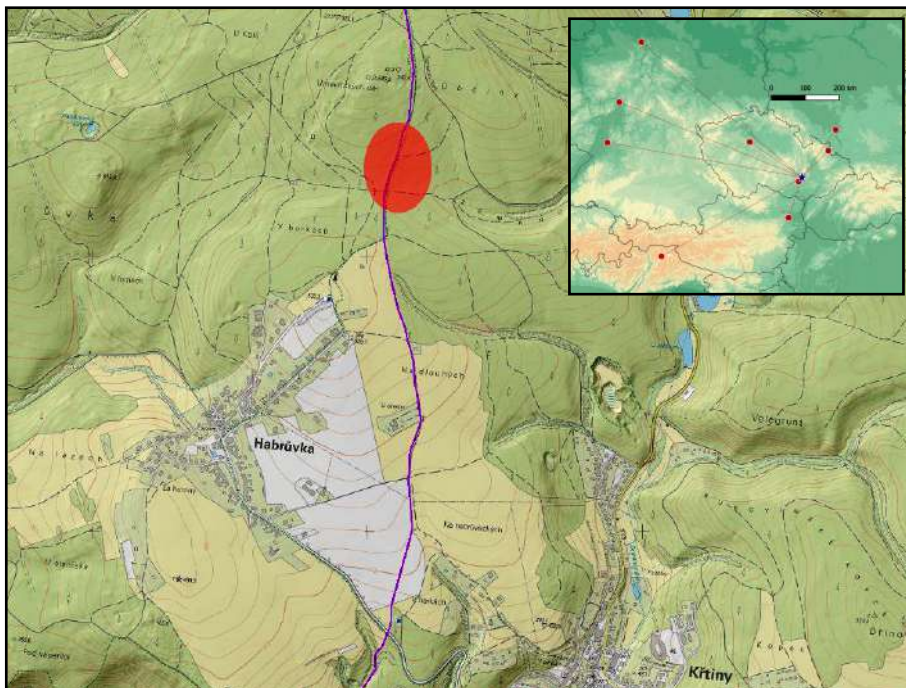
více než 2000 mincí, a ze kterého dnes zbývá torzo, protože byl rozprodán soukromým sběratelům a není jej tedy možné celkově interpretovat.

Hledání pokladů detektorem kovů je v posledním desetiletí rozšířeným a často ilegálně pěstovaným koníčkem, který může pomoci obohatit, ale také navždy ochudit naše znalosti. Jen pokud hledači spolupracují s odborníky, jsou nálezy zasazeny do správného kontextu a umožňují doplnit mozaiku příběhů naší krajiny i minulosti.

Jsou to také naše příběhy. Nenechme je zmizet.

Tomáš Pavloň

Místo nálezu pokladu a mapa mincoven, z nichž mince pocházely.

FEJETON

Pořádně si bouchnout

„Přísně se zakazuje z moždířů střílet“, kázal vybubnovat křtinský obecní úřad dne 19. listopadu 1921, a na důkaz, že to myslí smrtelně vážně, prodal poslední tři obecní moždíře. A byl klid.

Také za minulého režimu byl na Silvestra v podstatě klid. Národ se bavil po hospodách, což mu obvykle vydrželo až do rána, nebo seděl doma u televize, kde bylo ejchuchu jen do půlnoci, protože úderem staroměstského orloje ztuhly rozesmátým televizním moderátorům rysy, televizní program se pohroužil do koncertů vážné hudby, a šlo se spát. Jakékoli dělbuchy a petardy byly pod přísným úředním dohledem, a přístup k nim měla jen armáda, Svazarm a střelmistři v kamenolomech. Lesní i domácí zvěř prožívala tudíž silvestrovskou noc stejně, jako jakoukoli jinou noc v roce.

Neutuchající touha pubescentů zažít pořádnou detonaci vedla občas k podomácké výrobě roztodivných střelných směsí a výbušných zařízení. Napomáhal tomu i fakt, že ještě desítky let po válce byly k dispozici četné zbytky válečné munice. Někdo občas přišel o oko, o prst, či o celou ruku.

Když k nám po změně politických poměrů vtrhl pyrotechnický průmysl, jeho hlavním argumentem byla právě nevábná zkušenost s podomáckými třaskavinami. Certifikovaný výbuch je prý mnohem bezpečnější, než ten obyčejný. Tak nám nyní trhají prsty stovky druhů světlic, petard a rachejtlí, ovšemže s certifikátem a v pestrobarevném obalu.

A silvestrovská noc připomíná od té doby vylodění v Normandii, protože kdo hlasitěji bouchne, ten je větší chlapák. Alespoň ve svých očích. Některým nedočkavcům přitom povolí pyrotechnické svěrače už na Štědrý večer, ačkoli vánoce mají být svátky klidu a míru. A občas si bouchnou i kdykoli jindy. Majitelé domácích mazlíčků propadají panice, a my ostatní s údivem sledujeme, jak nad našimi hlavami zbůhdarma hoří jedna tisícikoruna za druhou. Což o to, pěkné to je, ale raději bych to přenechal profesionálům, kteří pálí přece jen střídměji.

Po třicíti letech ohněstrůjně svobody začalo radnicím docházet, že to takhle dál nepůjde, a protože stát se k ničemu nemá, jednotlivé městské a obecní úřady začaly silvestrovský rámus postupně zakazovat. Naše obec už dávno zakázala pyrotechniku během celého roku, s výjimkou Silvestra. Ale jak zákaz vymáhat? Obecní policii nemáme, a ani ta by patrně nestačila. Kamerový systém se k tomu použít nedá, a není tak jiná možnost, než zdoluhavá výchova k ohleduplnosti. Že by našim pyromanům samovolně došlo, že svými výbuchy obtěžují ostatní, na to bych nespolehal. Oni se naopak považují za dobrodince, z jejichž peněz máme zadarmo ohnivě divadlo. Zda o ně stojíme, to je nezajímá.

Dokud se nerozkývá stát, a nezačne výrazněji regulovat trh s pyrotechnikou, lepší to asi nebude. Ale přesto, že se stát dosud nerozkýval, byly letošní silvestrovské ohně zřetelně kratší, než jindy. Zařídila to nejspíš neviditelná ruka trhu: když nejsou peníze na topení, není tak snadné plýtvat jimi v povětrí.

Také mám doma jednu Římskou svíci, kterou mi asi před čtvrt stoletím kdosi daroval. Od té doby leží svíce ve sklepě, a postupně se rozpadá, podle biblického: *střelný prach jsi, a v prach se obrátíš*. Nebo tak nějak.

Petr Švenda

Vydává Komise pro informatiku Zastupitelstva městyse Křtiny, IČO: 00280429, jako periodický tisk územního samosprávného celku. Zpravodaj vyšel nákladem 300 ks. Občanům Křtin je zdarma distribuován do poštovních schránek. Svoje příspěvky a náměty zasílejte na e-mailovou adresu zpravodaj@krtiny.cz, případně doneste na ÚM Křtiny osobně. Příspěvky nejsou honorovány. Za věcnou správnost příspěvku odpovídá autor. Redakční rada si vyhrazuje právo příspěvku dle potřeby krátit, případně stylisticky upravit nebo nezveřejnit.

Šéfredaktor: Petr Švenda. Tisk: Tiskárna Brázda. Registrováno: **MK ČR E 20584**.

Uzávěrka příštího čísla je **22. června 2023**.